

Technische goedkeuring ATG met certificatie

ATG 2433

**PE-Xc/Al/PE-Xc drukleiding-
systeem voor de verdeling
van sanitair koud en warm
water, voor de verdeling van
verwarmingswater en voor
radiatoraansluiting met
klemkoppelingen uit metaal**

Henco Schroef

Geldig van 16/06/2023
tot 15/06/2028

Goedkeurings- en certificatieoperator

Kantersteen 47 1000 Brussel
www.bcca.be - mail@bcca.be

Goedkeuringshouder:

Henco Industries N. V.
Toekomstlaan 27
2200 Herentals
Tel +32 14 285660
Fax +32 14 218712
Website: www.henco.be
E-mail: info@henco.be

1 Doel en draagwijdte van de technische goedkeuring

Deze technische goedkeuring betreft een gunstige beoordeling van het systeem (zoals hierboven beschreven) door de door de BUTgb aangeduide onafhankelijke goedkeuringsoperator, BCCA, voor de in deze technische goedkeuring vermelde toepassing.

De technische goedkeuring legt de resultaten vast van het goedkeuringsonderzoek. Dit onderzoek bestaat uit: de identificatie van de relevante eigenschappen van het systeem in functie van de beoogde toepassing en de plaatsings- of verwerkingswijze ervan, de opvatting van het systeem en de betrouwbaarheid van de productie.

De technische goedkeuring heeft een hoog betrouwbaarheidsniveau door de statistische interpretatie van de controleresultaten, de periodieke opvolging, de aanpassing aan de stand van zaken en techniek en de kwaliteitsbewaking van de goedkeuringshouder.

Het behouden van de technische goedkeuring vereist dat de goedkeuringshouder te allen tijde kan bewijzen dat hij het nodige doet opdat de gebruiksgeschiktheid van het systeem aangetoond blijft. De opvolging van de overeenkomstigheid van het systeem met de technische goedkeuring is daarbij essentieel. Deze opvolging wordt door de BUTgb toevertrouwd aan een onafhankelijke certificatieoperator, BCCA.

De goedkeuringshouder [en de verdeler] moet[en] de onderzoeksresultaten, opgenomen in de technische goedkeuring, in acht nemen bij het ter beschikking stellen van informatie aan een partij. De BUTgb of de certificatieoperator kunnen de nodige initiatieven ondernemen indien de goedkeuringshouder [of de verdeler] dit niet of niet voldoende uit eigen beweging doen.

De technische goedkeuring en de certificatie van de overeenkomstigheid van het systeem met de technische goedkeuring, staan los van individueel uitgevoerde werken, de aannemer en/of architect zijn uitsluitend verantwoordelijk voor de overeenstemming van de uitgevoerde werken met de bepalingen van het bestek.

De technische goedkeuring behandelt, met uitzondering van specifiek opgenomen bepalingen, niet de veiligheid op de bouwplaats, gezondheidsaspecten en duurzaam gebruik van grondstoffen. Bijgevolg is de BUTgb niet verantwoordelijk voor enige schade die zou worden veroorzaakt door het niet naleven door de goedkeuringshouder of de aannemer(s) en/of de architect van de bepalingen m.b.t. veiligheid op de bouwplaats, gezondheidsaspecten en duurzaam gebruik van grondstoffen.

Opmerking: In deze technische goedkeuring wordt steeds de term "aannemer" gebruikt. Deze term verwijst naar de entiteit die de werken uitvoert. Deze term mag ook gelezen worden als andere hiervoor vaak gebruikte termen zoals "uitvoerder", "installateur" en "verwerker".

2 Voorwerp

De technische goedkeuring van een leidingsysteem met kunststof drukleidingen geeft de technische beschrijving van een leidingsysteem dat bestaat uit de in paragraaf 4 vermelde componenten en waarvan de met dit systeem geconstrueerde leidingnetten worden geacht te kunnen voldoen aan de prestatieniveaus vermeldt in paragraaf 6, voor de opgegeven types en afmetingen, voor zover ze overeenkomstig de voorschriften van paragraaf 5 worden geconcipeerd, geplaatst, gecontroleerd, in dienst gesteld en afgewerkt.

De vermelde prestatieniveaus worden bepaald conform de criteria opgenomen in de Technische Voorlichting TV 207 van Buildwise: "Kunststofbuissystemen voor de distributie van warm en koud water onder druk in gebouwen" en de Butgb-goedkeuringsrichtlijn "Drukleidingsystemen van kunststof", op basis van een aantal representatieve proeven.

Voor leidingnetten met bijkomende prestatie-eisen of voor leidingnetten met andere toepassingen, dienen bijkomende proeven te worden uitgevoerd volgens de criteria vermeld in bovenstaande referentiedocumenten.

De goedkeuringshouder mag enkel verwijzen naar deze goedkeuring voor deze varianten van het leidingsysteem waarvoor daadwerkelijk kan worden aangetoond dat de beschrijving geheel conform is aan de in de goedkeuring vooropgestelde catalogisering. Individuele leidingnetten kunnen het ATG-merk niet dragen, daar er geen certificatieschema bestaat waarin de plaatser betrokken is voor de fabricage van aan de goedkeuring conforme leidingnetten.

De goedkeuringstekst, evenals de certificatie van de overeenstemming van de componenten met de goedkeuringstekst en de opvolging van de begeleiding van de verwerkers, staan los van de kwaliteit van de individuele leidingnetten. De fabrikant, de plaatser en de voorschrijver blijven bijgevolg onverminderd verantwoordelijk voor de overeenstemming van de uitvoering met de bepalingen van het bestek.

3 Systeem

Het leidingsysteem met kunststof druckleidingen Henco Schroef zoals hier beschreven wordt geacht geschikt te zijn voor:

- a. voor de verdeling van sanitair koud en warm water

De technische goedkeuring van dergelijke systemen is een positieve beoordeling van het hierna beschreven systeem, dit wil zeggen de buizen, de verbindingstukken, de verbinding- en plaatsings-technieken, gebruikt om binnen een gebouw de verdeling van sanitair koud en warm water, conform de STS 62 "Sanitairleidingen", volgens de Technische Voorlichting TV 207: "Kunststofbuissystemen voor de distributie van warm en koud water onder druk in gebouwen" en de referentiedocumenten 904 van de Regie der Gebouwen.

Het leidingsysteem Henco Schroef kan binnenshuis gebruikt worden voor de verdeling van koud- en warm sanitair water, bij maximaal 10 bar druk.

- b. voor de verdeling van koel- en verwarmingswater en voor radiatoraansluitingen

De technische goedkeuring van dergelijke systemen is een positieve beoordeling van het hierna beschreven systeem, dit wil zeggen de buizen, de verbindingstukken, de verbinding- en plaatsings-technieken, gebruikt om binnen een gebouw de verdeling van koel- en verwarmingswater voor radiatoraansluitingen, volgens de Technische Voorlichting TV 207: "Kunststofbuissystemen voor de distributie van warm en koud water onder druk in gebouwen" en de referentiedocumenten 904 van de Regie der Gebouwen.

Het leidingsysteem Henco Schroef kan binnenshuis gebruikt worden voor de verdeling van verwarmingswater en radiatoraansluitingen, bij maximaal 3 bar druk.

- c. voor vloerverwarming

De technische goedkeuring van dergelijke systemen is een positieve beoordeling van het hierna beschreven systeem, dit wil zeggen: de buizen, de verbindingstukken, de verbinding- en plaatsings-technieken, gebruikt om binnen een gebouw de verdeling te verwezenlijken van het verwarmingswater, de radiatoraansluitingen en voor vloerverwarming, volgens de Technische Voorlichting TV 207: "Kunststofbuissystemen voor de distributie van warm en koud water onder druk in gebouwen", TV 189: "Dekvloeren" en TV 193: "Dekvloeren - deel 2 Uitvoering".

Het leidingsysteem Henco Schroef kan binnenshuis gebruikt worden voor de verdeling van koelwater en voor oppervlaktekoeling of oppervlakteverwarming, bij maximaal 3 bar druk.

4 Onderdelen

4.1 Overzicht

Het druckleidingsysteem Henco Schroef voor de hier aangehaalde toepassingsdomeinen bestaat uit:

- PE-X_c/Al/PE-X_c composietkunststofbuizen met buitendiameters 14 mm, 16 mm, 18 mm, 20 mm en 26 mm, indien gevraagd bij de productie van een geribde PE mantelbuis of van een isolatiemantel voorzien;
- PE-X_c/Al/PE-X_c "RIXc" composietkunststofbuizen met buitendiameters 16 mm, 20 mm en 26 mm, indien gevraagd bij de productie van een geribde PE mantelbuis of van een isolatiemantel voorzien; en
- messing klemkoppelingen en gelijkaardige toebehoren.

4.2 Meerlagenbuizen

Deze composiet kunststofleiding bestaat uit een geëxtrudeerde polyethyleen buis waarrond een overlapgelaste aluminium mantel gekleefd wordt. Rond deze mantel en hieraan verlijmd wordt een externe polyethyleen buis getrokken. Het geheel wordt dan door elektronen vernet.

Het systeem omvat volgende buisafmetingen, uitgedrukt in "buitendiameter [mm] x wanddikte [mm]":

Tabel 1 - Opsomming benamingen met voornaamste afmetingen

Benaming	Buitendiameter mm	Wanddikte mm	Binnendiameter mm	Dikte Al-buis Mm
14 x 2,0	14 ±0,2	2 ±0,2	10	0,4 ±0,04
16 x 2,0	16 ±0,2	2 ±0,2	12	0,4 ±0,04
16 x 2,0 RIXc	16 ±0,2	2 ±0,2	12	0,2 ±0,04
18 x 2,0	18 ±0,2	2 ±0,2	14	0,4 ±0,04
20 x 2,0	20 ±0,2	2 ±0,2	16	0,4 ±0,04
20 x 2,0 RIXc	20 ±0,2	2 ±0,2	16	0,28 ±0,04
26 x 3,0	26 ±0,2	3 ±0,2	20	0,5 ±0,04
26 x 3,0 RIXc	26 ±0,2	3 ±0,2	20	0,28 ±0,04

Het gebruikte aluminium voldoet aan de norm NBN EN 573-3.

De binnenbuis uit stralingsvernet polyethyleen (PE-Xc) voldoet aan de norm NBN EN ISO 15875-2.

De buiseigenschappen van de samengestelde buis, bij voorbeeld voor de buis "16 x 2" zijn:

Tabel 2 Opsomming van de voornaamste eigenschappen voor de buis "16 x 2"

Thermisch uitzettingscoëfficiënt	25.10 ⁻⁶ m/m.K
Weerstand tegen inwendige druk omgevingstemperatuur van 20 °C	> 3 h
inwendige druk van 70 bar omgevingstemperatuur van 95 °C	> 1000 h
inwendige druk van 27 bar Barstdruk bij 20 °C	> 90 bar
Krimp bij hogere temperatuur (60 min bij 120 °C)	< 1 %
Vernettingsgraad van de binnenbuis	≥ 60 %
Zuurstofdoorlaatbaarheid	te verwaarlozen (0,022 mg/m ² /dag)
Kleur	wit met zwarte markering

De buizen worden gangbaar geleverd in volgende lengtes (op vraag kunnen andere lengtes worden bekomen):

Tabel 3 Opsomming van de leveringswijzen voor onbeklede buis

Benaming	Enkele buis	
	op rol m	stangen m
14 x 2,0	50, 100, 200	—
16 x 2,0	50, 100, 200, 500	2, 3, 4, 5
16 x 2,0 RIXc	50, 100, 200, 500	2, 3, 4, 5
18 x 2,0	100, 200	2, 3, 4, 5
20 x 2,0	100	2, 3, 4, 5
20 x 2,0 RIXc	100	2, 3, 4, 5
26 x 3,0	50	2, 3, 4, 5
26 x 3,0 RIXc	50	2, 3, 4, 5

De buizen worden verpakt:

- alle rollen omwikkeld met verpakkingspapier of in kartonnen dozen op aanvraag
- alle rechte stukken in kartonnen dozen

De markering van de buizen is als volgt (voorbeeld van buis "16 x 2"):

"HENCO ® Made in BELGIUM www.henco.be PE-Xc/AL0.4/PE-Xc 16*2 250607 L722 HN000 10bar/95°C [overige certificaten] ATG 2432;2433;2440 [overige certificaten] 002 m <|>"

Tabel 4 Opsomming van de markeringen op de onbeklede buis

Geregistreerde handelsnaam	HENCO®
Land van oorsprong	Made in BELGIUM
Internet-adres	www.henco.be
Binnenbuis: stralingsvernet polyethyleen	PE-Xc
Dikte aluminiummantel	AL0.4
Buitenmantel: stralingsvernet polyethyleen	PE-Xc
Buitendiameter * wanddikte	16*2
Productiedatum	250607
Productielijn en tijdcode	L722
Code voor Henco-merkteken	HN000
Nominale werkdruk en nominale temperatuur	10 bar / 95 °C
Verschillende certificaten, waaronder Belgisch:	ATG 2432;2433;2440
Lengte-aanduiding van het productie-lot	002 m < >

De kleur van de buitenbuis is wit, de binnenbuis is natuurkleur. De markering is in zwart uitgevoerd.

De markering op de verpakking gebeurt door middel van zelfklevende tape waarmee de papieren wikkel wordt vastgekleefd. De markering is als volgt (voorbeeld van 18x2):

Fig. 1 Afbeelding zelfklevende tape

Tabel 5 Opsomming van de markeringen op de verpakking van de onbeklede buis

Geregistreerde handelsnaam	HENCO
Buitendiameter.wanddikte	18.2 op blauwe achtergrond (14.2 op gele achtergrond; 16.2 op rode achtergrond)
Duitse normreferentie	In anlehnung DIN 4726-4729
Gegevens productiesite	B-2200 HERENTALS BELGIË
Telefoonnummer	Tel. 0032 14218847 218703
Verschillende certificaten	[overige certificaten]

De sandwichbuis wordt geproduceerd door Henco Industries, te Herentals (België).

4.3 Koppelingen

De koppelingen (zie figuur 2) en toebehoren bestaan uit ontzinkingsbestendige messing (CuZn40Pb2 volgens DIN 17672) met een steunstuk, een zeskantige moer, een open klemring, een enkele dichtingsring en een stootring. Het steunstuk van de koppeling is vernikkeld, de klemring niet. De moer is naargelang het type toebehoren al dan niet vernikkeld.

De dichtingsringen zijn uit EPDM. De stootring die elk galvanisch contact tussen het aluminium van de buis en de messing moet vermijden is uit polypropyleen (PP).

De verschillende koppelstukken (sanitaire muurplaten, bochten met binnen- of buitendraad, bochten van 90° met tweezijdige aansluiting voor perskoppeling, T zonder of met één reductie, T met binnen- of buitenschroefdraad, kruiskoppeling, rechte tweezijdige aansluiting met of zonder reductie, rechte nippel met binnen- of buitendraad zonder vlakke dichting, rechte, T en hoekverbinders met euroconus koppeling met al dan niet vernikkelde schroefkoppeling, rechte en hoekverbinders voor knelkoppeling met koperen buizen) worden in de Henco Schroef prijslijst vermeld.

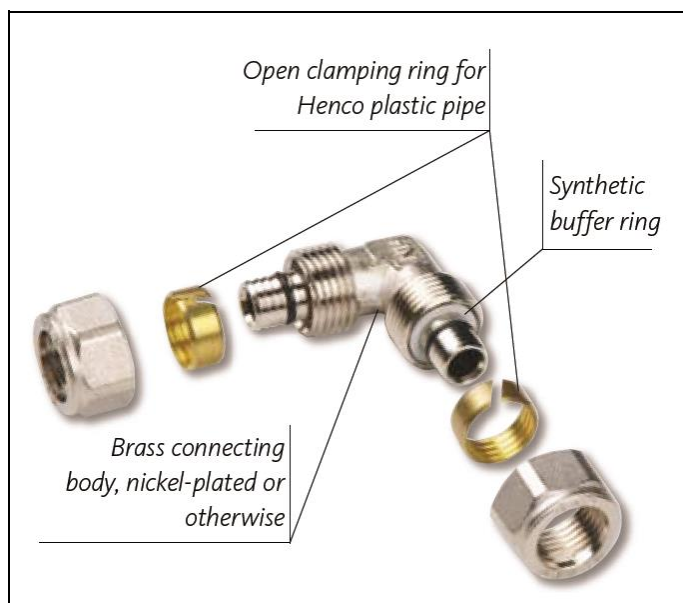

Fig. 2 Koppeling

De schroefkoppeling draagt op het koppelingslijf een markering "NH". De schroefkoppelingen worden in kunststof zakjes verpakt met opdruk; de deze opdruk is als volgt (voorbeeld van een gereduceerd T-stuk):

Tabel 6 Opsomming van de markeringen op de verpakking van de schroefkoppelingen (kunststof zakjes)

Identificatie producent	HENCO
Code	28-262026
Omschrijving	T-reduced nickel plated
Maat	26x20x26
Lot nummer	VS/1451
Aantal	5 pcs
Productiedatum	06.23 01-AUG-2008
Gewicht van de verpakking	13,80
Verschillende certificaten	[overige certificaten]

Deze kunststof zakjes worden in kartonnen dozen verpakt; de deze opdruk is als volgt (voorbeeld van een gereduceerd T-stuk):

Tabel 7 Opsomming van de markeringen op de verpakking van de schroefkoppelingen (kartonnen dozen)

Identificatie producent	HENCO
Code	28-262026
Maat	26x20x26
Omschrijving	T-reduced nickel plated
Aantal	30
Gewicht van de verpakking	13,80
Productiedatum	01/08/2008 09.46
Verschillende certificaten	[overige certificaten]

4.4 Mantelbuis

Alle voormelde buistypes op rol kunnen geleverd worden, voorzien van een fabrieksmatig aangebrachte geribde mantelbuis in de kleuren rood, blauw of zwart. De mantelbuis heeft een binnendiameter van 19 mm en een buitendiameter van 23 mm. De mantelbuis draagt geen markering.

Bepaalde voormelde buistypes op rol kunnen geleverd worden, voorzien van een fabrieksmatig aangebrachte geribde zwarte combinatiemantelbuis. De combinatiemantelbuis bestaat uit twee mantelbuizen met een binnendiameter van 19 mm en een buitendiameter van 23 mm, zijdelings aan elkaar verbonden met punktele, verbreekbare verbindingen; één van beide mantels draagt over de gehele lengte een rode markeringsstreep.

Tabel 8 Opsomming fabrieksmatig ommantelde buizen met beschikbare afmetingen

Be-naming	Lengte rol		Buitendiameter mantel	
	enkelvoudige mantel m	combinatie-mantel m	enkelvoudige mantel mm	combinatie-mantel mm
kleur mantel	rood, blauw, zwart	zwart à zilver		
14 x 2,0	25, 50, 100	50	23	2 x 25
16 x 2,0	25, 50, 100	50	23	2 x 25
16 x 2,0 RIXc	25, 50, 100	50	23	2 x 25
18 x 2,0	50, 100	50	23	2 x 25
20 x 2,0	25, 50	—	28	—
20 x 2,0 RIXc	25, 50	—	28	—
26 x 3,0	50	—	35	—
26 x 3,0 RIXc	50	—	35	—

4.5 Isolatiemantel

Alle voormelde buistypes op rol kunnen geleverd worden, voorzien van een fabrieksmatig aangebrachte isolatiemantel in de kleuren rood en/of blauw. Deze isolatie kan concentrisch zijn (isolatiedikte 6, 10 of 13 mm) of excentrisch (6 mm boven en 13 mm onder of 6 mm boven en 26 mm onder).

De isolatiemantel bestaat uit CFC-vrij geëxtrudeerd polyethyleenschuim; de λ-waarde bedraagt 0,040 W/m.K bij 40 °C. De isolatie kan worden toegepast bij oppervlaktetemperaturen van -35 °C tot +95 °C. De isolatie wordt overtrokken met een gekleurde geëxtrudeerde PE folie.

Tabel 9 Opsomming fabrieksmatig geïsoleerde buizen met beschikbare afmetingen

Benaming	Concentrisch geïsoleerde buis			Excentrisch geïsoleerde buis	
	op rol, met 6 mm isolatie	op rol, met 10 mm isolatie	op rol, met 13 mm isolatie	op rol, met 13+6 mm isolatie	op rol, met 26+6 mm isolatie
	m	m	m	m	m
kleur mantel	rood, blauw	rood, blauw	blauw	blauw	blauw
14 x 2,0	100	50	—	—	—
16 x 2,0	100	50	50	50	25
16 x 2,0 RIXc	100	50	50	—	—
18 x 2,0	50	50	50	—	—
20 x 2,0	50	50	50	25	25
20 x 2,0 RIXc	50	50	50	—	—
26 x 3,0	25	25, 50	50	25	25
26 x 3,0 RIXc	25	25	50	—	—

4.6 Toebehoren

Het productgamma "Henco Schroef klemkoppelingen" wordt aangevuld met onderdelen die enkel betrekking hebben op de bevestiging van de verschillende onderdelen aan de overige delen van de constructie.

- stalen enkelvoudige of dubbele ophangingen voor collectoren, met of zonder rubber ringen;
- kunststof of metalen inbouwkasten;
- inbouwdozen; en
- bevestigingsbeugels voor inbouwdozen.

4.7 Gereedschap

Om naar behoren verbindingen te realiseren volgens de voorschriften van deze technische goedkeuring is volgend gereedschap nodig:

- snijtang: om de sandwichbuis haaks af te snijden;
- buigveer: intern of extern te plaatsen veer om bochten met een minimum radius te verwezenlijken; en
- kalibreerstel: gereedschap dat dient ter correctie van de eventuele ovaliteit van de buis; het kalibreerstel freest tevens de binnebus licht conisch af.

5 Plaatsing

5.1 Installatie van het leidingsysteem

Bij de plaatsing van het Henco Sandwichbuis leidingsysteem met Henco Schroef schroefkoppelingen zijn de montage- en plaatsingsvoorschriften van Henco in acht te nemen, alsook de aanbevelingen van de Technische Voorlichting TV 207 van Buildwise "Kunststofbuissystemen voor de distributie van warm en koud water onder druk in gebouwen" en de normenserie NBN D 30-00X (Centrale verwarming, ventilatie en luchtbehandeling), tenzij anders vermeld in deze goedkeuring. Voor de toepassing als vloerverwarming dienen ook de aanbevelingen van de Technische Voorlichtingen TV 179, TV 189 en TV 193 van Buildwise "Dekvloeren deel I", "Harde vloerbedekkingen op verwarmde vloeren" en "Dekvloeren deel II" in acht te worden genomen.

De uitvoerder dient bijzondere aandacht te besteden aan volgende punten:

- Alle onderdelen van het systeem dienen met zorg in de originele fabrieksverpakking te worden vervoerd en opgeslagen en volgens verbruik uitgepakt.
- Bij het verwijderen van de verpakkingsmaterialen moet zorg worden besteed de onderdelen niet te beschadigen, bij voorbeeld door gebruik te maken van een mes of dergelijke.
- Rechte lengten op een horizontale en vlakke bodem stockeren.
- Het ontrollen van de rollen dient te gebeuren in tegengestelde zin van het oprollen, dus vertrekkend van het buiseinde aan de buitenkant van de rol.
- Elk stuk buis met plooiën of builen dient te worden verwijderd en mag niet in de montage gebruikt worden.
- De buizen dienen torsievrij te worden geplaatst.
- De buizen dienen beschermd te worden tegen directe langdurige zoninval, van elke vervorming, vervuiling of beschadiging. Accidentele vervormingen van de buis, permanent wegens haar samenstelling, zijn te vermijden. Vervormde buisdelen moeten verwijderd worden.
- Bij het plaatsen van het leidingsysteem dient de omgevingstemperatuur minimum 0 °C te bedragen. Bij vorstgevaar tussen het moment van de uitvoering en de indienststelling van de installatie dient men de leidingen te ledigen.
- Bij toepassingen met koeling moeten maatregelen worden genomen om het optreden van condensatie op ongewenste plaatsen te vermijden.
- Voor verbindingen tussen kunststofbuis enerzijds en draadverbinding aan een toebehoren of uitrusting van de installatie anderzijds, dient eerst de draadverbinding gerealiseerd te worden.
- verdelers en collectoren moeten, indien mogelijk, op een lager niveau dan de aftappunten geplaatst worden.
- Geen verf of andere chemische middelen op de buis aanbrengen.
- Na het plaatsen van de buizen en voor de aansluiting van de sanitaire toestellen wordt het leidingsysteem tegen het binnendringen van vuil en stof beschermd. Het ganse leidingsysteem dient grondig te worden gespoeld voor ingebruikname van de installatie.
- De gerealiseerde verbindingen dienen steeds zichtbaar te blijven tot na de drukproef.

5.2 Verbindingen

Verbindingen worden slechts toegestaan in de rechte buisdelen van de installatie en op minstens 5 maal de buitendiameter van de kromming.

Voor verbindingen tussen een kunststofbuis enerzijds en een draadverbinding anderzijds, moet eerst de geschroefde verbinding uitgevoerd worden en daarna de overige verbinding.

De montage van de klemkoppeling gebeurt als volgt:

- de buis op de gewenste lengte met de snijtang haaks afkorten;
- het buiseinde ontbramen en kalibreren met het Henco gereedschap;
- de moer van de koppeling op de buis schuiven;
- de knelring van de koppeling op de buis schuiven;
- de nagaan of de PTFE stootring op de steunhuls aanwezig is – de steunhuls mag niet worden gebruikt zonder de stootring;
- de steunhuls op de buis duwen (zonder toevoeging van smeermiddelen, olieën e.a.) en in de buis indrijven tot het buiseinde tegen de stootring drukt;

- de moer naar de schroefdraad van de koppeling schuiven. Zo wordt de knelring mee op haar plaats getrokken;
- de moer met de hand vastdraaien;
- de moer met behulp van twee platte steeksleutels aandraaien. Het gebruik van een verstelbare moersleutel of pijtang wordt niet toegelaten.

Tabel 10 Spankracht uit te voeren op de moer van de koppeling

Benaming	Overeenkomstig aandraaimoment Nm
14 x 2,0	40
16 x 2,0	50
16 x 2,0 RIXc	50
18 x 2,0	55
20 x 2,0	60
26 x 3,0	75

5.3 Buigen van de buizen

De buizen dienen koud gebogen worden. De oorsprong van een buiging moet zich ten minste op 5 x buitendiameter van een koppeling bevinden. De volgende buigstralen dienen in acht genomen te worden.

Tabel 11 Opsomming minimale buigradii

Benaming	Minimum buigradius met de hand mm	Minimum buigradius met buigveer mm
14 x 2	70	42
16 x 2	80	48
16 x 2 RIXc	80	48
18 x 2	90	54
20 x 2	100	60
20 x 2 RIXc	100	60
26 x 3	130	78
26 x 3 RIXc	130	78

5.4 Plaatsing

Het legpatroon van het leidingsysteem, het type van de inbouwdozen en aftappunten en het benodigd aantal collectoren maken deel uit van het ontwerp.

Vooraf om de installatie tijdens de uitvoering van de bouwwerken tegen elke schade te vrijwaren, wordt aangeraden gebruik te maken van ommantelde buizen waar mogelijk.

Het inbouwen van koppelingen is in de mate van het mogelijke te vermijden en moet geval per geval gerechtvaardigd worden en door de bouwpartners aanvaard worden. Om dit inbouwen zo veel mogelijk te beperken moet men bij voorkeur buizen geleverd op rollen gebruiken. Klemkoppelingen zijn losmaakbaar en moeten, bij inbouw, in gemakkelijk bereikbare en waterdichte inbouwdozen geplaatst worden., waar de schade bij interventie zoveel mogelijk beperkt is. Indien inbouwdozen niet kunnen worden aangewend, kan een met tape afgedichte mantel, ofwel met een met tape afgedichte omhulling uit kunststof cellenmateriaal worden gebruikt; De hiervoor aangewende materialen mogen noch de buis noch de koppeling aantasten.

verdelers en collectoren moeten, indien mogelijk, op een lager niveau dan de aftappunten geplaatst worden.

Het systeem biedt als mogelijkheden:

- voor de verdeling van sanitair koud en warm water:
  - elk aftappunt met een individuele leiding te voeden, vertrekkend van een hoofdleiding of van collectoren; of
  - de serieschakeling van tappunten waarbij de voeding langs 2 leidingen plaats heeft en waar elk aftappunt gerealiseerd wordt door een in de muur aangebrachte inbouwdoos met doorverbinding.
- voor de verdeling van verwarmingswater en voor radiatoraansluitingen:
  - een opstelling waarin elk verwarmingselement afzonderlijk aangesloten wordt door middel van een aangepast T-stuk, zowel op de toevoer als op de retourleiding. Hierbij worden de toevoer- en retourleiding gedeeld door verschillende radiatoren; of
  - een opstelling waarin elke radiator met een vertrek- en een retourleiding, rechtstreeks, en telkens uit één stuk, met een verdeler en een collector verbonden worden; of
- een opstelling waar de verwarmingselementen, bij middel van een speciale uitrusting in serie kunnen verbonden worden (één-pijp-systeem).
  - voor oppervlakteverwarming en -koeling
  - een opstelling op een eventuele thermische isolatie bedekt met een polyethyleenfolie, afdoend bevestigd volgens de mogelijkheden geboden door de fabrikant met een regelmatige tussenafstand, met telkens een aanvoer- en terugloopleiding naast elkaar, waarbij de verschillende kringen bestaan uit één doorlopende buislengte tussen verdeler en collector.

De volgende werkwijze moet worden toegepast:

- bij inbouw:
  - de te gebruiken leidingen worden bij voorkeur onder vorm van haspels geleverd.
  - de sleuven voor de leidingen en openingen voor inbouwdozen en inbouwkasten voor collectoren worden in de wanden uitgeslepen met ruimte bochten en voldoende uitzettingsmogelijkheden gevuld met elastisch vulmateriaal;
  - de inbouwdozen worden op de daartoe bestemde plaatsen gemonteerd;
  - de buis wordt met een vormstuk aan de koppeling vastgemaakt;
  - het vrije uiteinde van de buis wordt naar de verdeler of collector gebracht, op maat ingekort en met een koppeling haaks vastgemaakt aan de verdeler of collector. Om de verbinding spanningsvrij te garanderen, dient minstens een vrije lengte van 30 cm te bestaan tussen de collector of verdeler en de afgewerkte vloer. De koppelingen dienen ter hoogte van de verdeler en collector bereikbaar te blijven.
  - het inbouwen is altijd in de mate van het mogelijke te vermijden en slechts aanvaardbaar mits akkoord van de bouwpartners (bouwheer, aannemer en installateur).
  - leidingen mogen geen uitzettingsvoegen van het gebouw kruisen, zonder dat hiervoor bijzondere schikkingen worden getroffen;

- voor de inbouw in de vloer van oppervlakteverwarming en -koeling beltdt bijkomend:
  - de zuurstofdichte aluminiummantel in de kunststof buis maakt de leiding extra geschikt om toegepast te worden bij oppervlakteverwarming. Daar tegenover dient men rekening te houden met de stijfheid van de buis veroorzaakt door deze aluminium mantel: het plaatsen vraagt een grotere inspanning en een strakkere bevestiging.
  - de buizen worden geplaatst op een eventueel door de ontwerper voorgeschreven thermische isolatie bedekt met een polyethyleenfolie. Bijzondere voorzieningen dienen genomen te worden langs de randen van de te verwarmen ruimte, ter hoogte van deurdoorgangen en bij de verdeelkasten.
  - de buizen worden met een regelmatige tussenafstand van elkaar geplaatst, met telkens een aanvoer- en terugloopleiding naast elkaar, en afdoen bevestigd volgens de mogelijkheden geboden door de fabrikant. De tussenafstanden zijn afhankelijk van het benodigde vermogen, de uitvoerbaarheid, de kwaliteit van de deklaag en de wijze van bevestiging van de verschillende kringen.
  - alle kringen van het vloerverwarmingsysteem bestaan uit één lengte tussen de verdeler en de collector waaraan ze verbonden worden;
  - Verbindingen tussen en het kruisen van de leidingen worden niet toegelaten.

b. bij opbouw:

- de te gebruiken leidingen worden bij voorkeur onder vorm van rechte buizen geleverd;
- de continuïteit van de door de beschermmantel geleverde UV-bescherming moet behouden worden;
- de uitzettingsmogelijkheden onder invloed van temperatuursvariaties moeten gevrijwaard blijven, door gebruik te maken van bochten, uitzettingslussen, buigarmen, glijdende en vaste ophangingen;
- ter hoogte van muurdoorgangen dienen de buizen ommanteld te zijn;
- de doorbuigingen tussen ophangingen, en indien noodzakelijk de te gebruiken verstevigingen moeten in overeenstemming zijn met de Technische Voorlichting TV 207 van Buildwise "Kunststofbuissystemen voor de distributie van warm en koud water onder druk in gebouwen". De ophangbeugels zijn uit metaal of kunststof, in beide gevallen met een kunststof ring ter bescherming van de buis;
- de afstanden tussen ophangbeugels bedragen ten hoogste:

Tabel 12 Opsomming maximale bevestigingsafstanden

Benaming	Afstand tussen ophangbeugels cm
14 x 2	80
16 x 2	80
16 x 2 RIXc	—
18 x 2	100
20 x 2	120
20 x 2 RIXc	—
26 x 3	150
26 x 3 RIXc	—

5.5 Dichtheidscontrole

Vooraleer het leidingsysteem in te werken (chape, bepleistering) en in alle geval vóór de ingebruikname van de installatie, dient deze aan een dichtheidscontrole onderworpen te worden, volgens de hierna volgende procedure (zie figuur 3). De accessoires van het leidingsysteem die niet weerstaan aan een druk van 1,5 x PN dienen op voorhand afgeschakeld te worden.

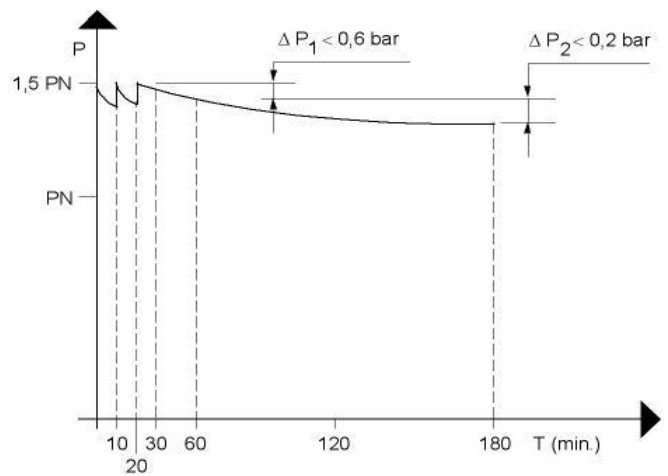

Fig. 3 Dichtheidscontrole

- de gemonteerde doch niet ingebouwde leidingen worden met drinkbaar water gevuld en ontlucht;
- een druk van 1,5 x PN wordt aangebracht;
- na 10 minuten wordt de druk een eerste maal hersteld tot 1,5 x PN;
- na 10 minuten wordt de druk een tweede maal hersteld tot 1,5 x PN;
- na 10 minuten wordt de druk gemeten (PT=30);
- na 30 minuten wordt de druk nogmaals opgemeten (PT=60)

$$\Delta P_1 = P_{T=30} - P_{T=60} \leq 0,6 \text{ bar}$$

Het drukverlies ΔP_1 tussen deze twee laatste metingen mag niet groter zijn dan 0,6 bar. Indien het drukverlies groter is dan 0,6 bar dient de oorzaak van de ondichtheid opgespoord en verholpen te worden en wordt de procedure van begin af aan hernomen;

- 120 minuten later wordt de druk nogmaals opgenomen (PT=180)

$$\Delta P_2 = P_{T=60} - P_{T=180} \leq 0,2 \text{ bar}$$

Het drukverlies ΔP_2 tussen deze twee laatste metingen mag niet groter zijn dan 0,2 bar. Indien het drukverlies groter is dan 0,2 bar dient de oorzaak van de ondichtheid opgespoord en verholpen te worden en wordt de procedure van begin af aan hernomen;

- de leidingen worden visueel nagezien op lekken en ondichtheden.

De dichtheidsproef moet per afgewerkte leidingsectie uitgevoerd worden, met een zo constant mogelijke water- en omgevingstemperatuur. De manometer voor registratie van de drukverliezen dient een aflezing tot 0,1 bar nauwkeurig toe te laten.

5.6 Spoeling van sanitaire leidingen

Sanitaire leidingen moeten vóór ingebruikname met drinkwater grondig gespoeld worden.

5.7 In werking stellen van de vloerverwarming

Alvorens de verwarming op te starten is een wachttijd te voorzien zodanig dat de mechanische weerstand en een voldoende uitdroging van de dekvloer bereikt worden. Versnelling van dit proces mits temperatuursverhoging wordt niet toegelaten. De wachttijd is afhankelijk van de gebruikte materialen, toeslagstoffen, type dekvloer en andere parameters.

Om schade door scheurvorming te vermijden moeten de temperatuursveranderingen zo geleidelijk mogelijk gebeuren. Het in werking stellen gebeurt stapsgewijs met 5 °C per 24 h, vertrekkend van de koude toestand tot de maximale werkingstemperatuur. De terugkeer naar de begintemperatuur gebeurt met eenzelfde 5 °C per 24 h. De maximale werkingstemperatuur wordt tenminste gedurende 72 h aangehouden om een maximale uitzetting te verkrijgen en de krimp te vervolledigen.

De vloerverwarmingsinstallatie dient steeds beveiligd te worden ten opzichte van temperatuuroverschrijdingen.

5.8 Bijkomende buisisolatie

Bij toepassing van bijkomende buisisolatie, dient men na te gaan of de eventuele gebruikte lijmen, zelfs indien niet rechtstreeks gebruikt om de isolatie aan de kunststofbuis te bevestigen, geen voor de kunststof leidingen en voor de koppelingen schadelijke producten bevatten. Hiervoor voorafgaand Henco raadplegen.

5.9 Verwarmingslinten voor sanitaire installaties

De maximaal continu toegelaten temperatuur moet kleiner dan 60 °C zijn. Bij gebruik van tape, ter bevestiging van het verwarmingslint op de buis dient men na te gaan of de eventuele gebruikte lijmen, zelfs indien niet rechtstreeks gebruikt om de verwarmingslinten aan de kunststofbuis te bevestigen, geen voor de kunststof leidingen en voor de koppelingen schadelijke producten bevatten. Hiervoor voorafgaand Henco raadplegen.

5.10 Ontsmetting

Bij toepassing van ontsmetting met additieven, dient men na te gaan of de gebruikte producten geen voor de kunststof leidingen en voor de koppelingen schadelijke producten bevatten.

Bij toepassing van ontsmetting door een thermische cyclus met temperaturen hoger dan de in deze goedkeuring aangehaalde gebruikstemperatuur, dient men na te gaan of deze temperaturen in combinatie met de voorkomende drukken, geen onaanvaardbare belasting voor de kunststof leidingen en voor de koppelingen veroorzaken.

In beide gevallen is hiervoor voorafgaand Henco raadplegen.

6 Prestaties

Het leidingssysteem Henco Sandwichbuis met verbindingssystemen Henco Schroef met PE-HD/Al/PE-Xc leidingen vertoont de volgende levensduurkarakteristieken, waarbij de resterende veiligheidsfactor de kleinste verhouding is tussen de barstdruk, genomen uit de regressiecurven bij de desbetreffende temperatuur en levensduur en de werkdruk van het systeem.

Tabel 13 voor de verdeling van sanitair koud en warm water

Werkdruk Bar	Temperatuur °C	Minimale levensduur	Veiligheidsfactor ⁽⁴⁾
10	20 ⁽¹⁾	50 jaar	3,5
	60 ⁽¹⁾	48 jaar	2,3
	80 ⁽²⁾	2 jaar	2,1
	95 ⁽³⁾	1000 uur	1,9

Tabel 14 voor de verdeling van koel- of verwarmingswater en voor de aansluiting van koelelementen en radiatoren

Werkdruk Bar	Temperatuur °C	Minimale levensduur	Veiligheidsfactor ⁽⁴⁾
3	20 ⁽¹⁾	50 jaar	11,7
	80 ⁽¹⁾	48 jaar	6,0
	95 ⁽²⁾	2 jaar	5,6
	110 ⁽³⁾	1000 uur	4,9

Tabel 15 voor oppervlakteverwarming en -koeling

Werkdruk Bar	Temperatuur °C	Minimale levensduur	Veiligheidsfactor ⁽⁴⁾
3	40 ⁽¹⁾	48 jaar	9,6
	50 ⁽²⁾	2 jaar	9,9
	65 ⁽³⁾	1000 uur	9,2

Tabel 16 : Notities in tabellen 13 tot 15

Nr	Verklaring
(1)	gebruikstemperatuur
(2)	maximale temperatuur
(3)	uitzonderlijke temperatuur

7 Voorwaarden

- A. De technische goedkeuring heeft uitsluitend betrekking op het systeem vermeld op de voorpagina van deze technische goedkeuring
- B. Enkel de goedkeuringshouder en desgevallend de verdeler kunnen aanspraak maken op de technische goedkeuring.
- C. De goedkeuringshouder en desgevallend de verdeler mogen geen gebruik maken van de naam en het logo van de BUtgb, het ATG-merk, de technische goedkeuring of het goedkeuringsnummer, voor productbeoordelingen die niet in overeenstemming zijn met de technische goedkeuring of voor een product, kit of systeem alsook de eigenschappen of kenmerken ervan, die niet het voorwerp uitmaken van de technische goedkeuring.
- D. Informatie die door de goedkeuringshouder, de verdeler of een erkende aannemer, of hun vertegenwoordigers, op welke wijze dan ook, ter beschikking wordt gesteld van (potentiële) gebruikers (bv. bouwheren, aannemers, architecten, voorschrijvers, ontwerpers, ...) van het systeem, die het voorwerp zijn van de technische goedkeuring, mag niet onvolledig of in strijd zijn met de inhoud van de technische goedkeuring, noch met informatie waarnaar in de technische goedkeuring wordt verwezen.
- E. De goedkeuringshouder is steeds verplicht tijdig eventuele aanpassingen aan de grondstoffen en producten, de verwerkingsrichtlijnen, het productie- en verwerkingsproces en/of de uitrusting, voorafgaandelijk aan de BUtgb, de goedkeurings- en de certificatieoperator bekend te maken. Afhankelijk van de meegedeelde informatie kunnen de BUtgb, de goedkeurings- en de certificatieoperator oordelen dat de technische goedkeuring al dan niet moet worden aangepast.
- F. De technische goedkeuring kwam tot stand op basis van de beschikbare technische en wetenschappelijke kennis en informatie, aangevuld door informatie ter beschikking gesteld door de aanvrager en vervolledigd door een goedkeuringsonderzoek dat rekening houdt met het specifieke karakter van het systeem. Niettemin blijven de gebruikers verantwoordelijk voor de selectie van het systeem, zoals beschreven in de technische goedkeuring, voor de specifieke door de gebruiker beoogde toepassing.
- G. De intellectuele eigendomsrechten betreffende de technische goedkeuring, waaronder de auteursrechten, behoren exclusief toe aan de BUtgb
- H. Verwijzingen naar de technische goedkeuring dienen te gebeuren aan de hand van de ATG-aanwijzer (ATG 2433) en de geldigheidstermijn.
- I. De BUtgb, de goedkeuringsoperator en de certificatieoperator kunnen niet aansprakelijk worden gesteld voor enige schade of nadelig gevolg veroorzaakt aan derden (o.m. de gebruiker) ingevolge het niet nakomen door de goedkeuringshouder of de verdeler van de bepalingen van dit artikel 7.

De technische goedkeuring is gepubliceerd door de BUTgb, onder verantwoordelijkheid van de goedkeuringsoperator, BCCA, en op basis van het gunstig advies van de gespecialiseerde groep "UITRUSTING", verleend op 4 juni 2013.

Daarnaast bevestigde de certificatieoperator, BCCA, dat de productie aan de certificatievoorwaarden voldoet en dat met de goedkeuringshouder een certificatieovereenkomst ondertekend werd.

Datum van deze uitgave: 16 juni 2023.

Deze ATG vervangt ATG 2433, geldig vanaf 02/06/2017 tot 01/06/2022 (en verlengd tot 01/09/2023). De wijzigingen t.o.v. voorgaande versie worden hieronder opgesomd:

Aanpassingen t.o.v. de voorgaande versie

Actualisatie van de tekst zonder technische aanpassingen

Pour l'UBAtc, garant de la validité du processus d'agrément

Eric Winnepeninckx,
Secrétaire général

Benny De Blaere,
Directeur

Pour l'opérateur d'agrément et de certification

Olivier Delbrouck,
Directeur général

De technische goedkeuring blijft geldig, gesteld dat , de vervaardiging ervan en alle daarmee verband houdende relevante processen:

- onderhouden worden, zodat minstens de onderzoeksresultaten bereikt worden zoals bepaald in deze technische goedkeuring;
- doorlopend aan de controle door de certificatieoperator onderworpen worden en deze bevestigt dat de certificatie geldig blijft

Wanneer niet langer wordt voldaan aan deze voorwaarden, zal de technische goedkeuring worden opgeschort of ingetrokken en de technische goedkeuring van de BUTgb-website worden verwijderd. Technische goedkeuringen worden regelmatig geactualiseerd. Het wordt aanbevolen steeds gebruik te maken van de versie die op de BUTgb-website (www.butgb-ubac.be) gepubliceerd werd.

De meest recente versie van de technische goedkeuring kan geconsulteerd worden d.m.v. de hiernaast afgebeelde QR-code.

De BUTgb vzw werd aangemeld door de FOD Economie in het kader van Verordening (EU) n°305/2011. De door de BUTgb vzw aangeduide certificatieoperatoren werken volgens een door BELAC (www.belac.be) accreditteerbaar systeem.

De BUTgb vzw is een goedkeuringsinstituut dat lid is van:

European Organisation for Technical Assessment

www.eota.eu

Europese Unie voor de technische goedkeuring in de bouw

www.ueatc.eu

World Federation of Technical Assessment Organisations

www.wftao.com